

СТРУКТУРА АНАЛІЗУ МОТИВАЦІЙНОГО ДИСКУРСУ СУЧАСНОГО ПОЛІТИЧНОГО СЕРЕДОВИЩА

В. О. Климчук, м. Житомир

Визначається поняття мотиваційного дискурсу як складового елемента дискурсу політичного. Описуються рівні мотиваційного дискурсу та важливість його аналізу для розуміння суті політичних перетворень (або їх відсутності). Презентується схема критичного дискурс-аналізу Н. Феркло у застосуванні до вивчення мотиваційного дискурсу макрорівня.

Ключові слова: мотивація, мотиваційний дискурс, дискурс-аналіз, соціальний конструкціонізм.

Проблема. Зміст, спосіб мислення та світосприймання людей кожної епохи, за М. Фуко, формуються сукупністю припущень, упереджень, типів мислення (епістемою). Кожна епістема створює свій дискурс як множину концепцій, практик, вірувань, у які занурена людина [1]. Таким чином, дискурс за визначенням має потужну владну характеристику: практично неможливо, перебуваючи в певному культурно-історичному дискурсі, вийти за його рамки, а тому людина конструює свій життєвий світ з елементів того дискурсу, до якого вона належить. Така позиція досить близька до однієї з основних ідей соціального конструкціонізму: психіка та особистість є продуктом, сконструйованим у рамках певних дискурсів (К. Джерджен [2]), яку підтримує антрополог Дж. Уайт. На його думку, саме в процесі дискурсу відбувається вплив індивідуального досвіду на формування суспільного і навпаки – вплив суспільного досвіду

на конструювання індивідуального [3]. Схожа тема звучить і в культурно-історичній концепції Л. С. Виготського.

Одним із елементів таких дискурсів є “мотиваційний дискурс” як: 1) дискурс, у якому або собі, або Іншому пояснюються/конструюються причини вчинків, цілі, прагнення, наміри тощо (вузьке значення); 2) елементи текстів (у т. ч. й екстралінгвістичні), в яких імпліцитно представлені мотиваційні конструкти та концепції особистості, групи, суспільства і які справляють вплив на конструювання мотиваційних тенденцій оточення (широке розуміння). Аналізуючи проблему мотивації в означеному контексті, можна також відмітити близьке поняття про концептуальні *моделі мотивації* (поряд із моделями Я, особистості, емоцій), які Дж. Уайт вважає за такі, що існують у суспільстві і впливають на процес соціального конструювання реальності [3], а також його думку про мотиваційні властивості дискурсу: шляхом проговорювання людиною своїх уявлень, надання їм об’єктивованої форми, останні можуть стати стимулом для неї самої або ж інших людей. Подібний підхід розвиває Е. Сіван [4], розглядаючи мотивацію як результат соціальної домовленості між учасниками інтеракції, і Д. Хіккі, презентуючи соціально-конструкціоністську модель мотивації [5].

Роль мотиваційного дискурсу у розвитку суспільства свого часу була вивчена у масштабних дослідженнях Д. Макклелланда [6, с. 456-520], які були організовані з метою вивчення суспільних мотиваційних тенденцій і колективної мотивації. Основна увага приділялася колективній мотивації досягнення успіху як предиктора економічної успішності організації або ж країни, а також колективним владним та афіліативним потребам. На основі аналізу історичних джерел, використання спеціальних систем контент-аналізу давніх текстів і рисунків та зіставлення отриманих даних із генезисом стародавніх цивілізацій Д. Макклелланд і колеги роблять висновки: 1) такі колективні мотиваційні тенденції існують, 2) вони мають тісний зв’язок з економічним розквітом і занепадом. У зв’язку із цим виникає потреба аналізу сучасного політичного середовища, яке, незважаючи на увагу суспільства і науковців до політичних процесів, є маловивченим з точки зору його мотиваційно-дискурсивних характеристик, які, власне, і створюють ті макро-дискурси, в яких ми живемо і конструємо свої мікрмотиваційні дискурси. Важливим у цьому контексті є також поняття владної мотивації, вивчене В. О. Васютинським у контексті його концепції інтеракційної психології влади [7].

Мета статті: проаналізувати сучасні підходи до дискурс-аналізу і на їх основі розробити структуру аналізу мотиваційних дискурсів політичного середовища.

Поняття “мотиваційного дискурсу” в політичному контексті

Дискурс як мультидисциплінарний термін. Уперше поняття дискурсу майже одночасно вжили у 50-х роках ХХ ст. Е. Бенвеніст і З. Харріс (за Т. Мілевською [8], О. Л. Міхальновою [9]). Е. Бенвеніст, застосовуючи традиційний для французької лінгвістики термін у новому значенні, говорить про дискурс як характеристику “мовлення, присвоєного тим, хто говорить”, розуміючи під ним експлікацію позиції того, хто говорить. З. Харріс також розробляє метод дистрибуції щодо надфразових одиниць, закладаючи розуміння дискурсу як послідовності висловлювань, відрізка тексту, більшого ніж речення. Відповідно, у філософії та лінгвістиці акцент робиться на другому розумінні, чим підкреслюються владні та структуровальні характеристики дискурсу. Якщо ж говорити про постнекласичну психологічну науку, то тут акцент зміщується в бік першого визначення, і центром стає людина, занурена в дискурс, яка і сама цей дискурс може продукувати (Дж. Поттер [10]).

За визначенням А. В. Вашкевича, “дискурс – раціонально організований і соціокультурно детермінований спосіб вербальної артикуляції іманентно-суб’єктивного змісту свідомості і екзистенційно-інтимного змісту досвіду” [11]. У цьому контексті важливим є виділення рівнів дискурсу. Зокрема, Т. ван Дейк [12] говорить про дискурс-контекст (макрорівень, дискурс як соціальна формація) і про дискурс-дію (мікрорівень, комунікативна подія або ж її продукт); В. І. Карасик [13] виділяє персональний та інституціональний дискурси; О. Л. Міхальова [9], взявши за основу терміни Ж. Бодріяра “дискурс об’єкта/дискурс суб’єкта”, говорить про дискурс суб’єкта як спосіб мовлення, який експлікує систему змістових і формальних характеристик, властивих саме тому, хто виступає мовцем, і про дискурс об’єкта як вербалізацію певного ментального простору, що ґрунтується на загальноприйнятих способах інтерпретації певних соціальних феноменів.

Поняття дискурсу і психологія політики. У політичному контексті варто звернутися до праць М. Фуко, в яких він розглядає владні характеристики дискурсу і дискурсивні практики [1], а також М. Пешо, представника французької школи дискурс-аналізу [14]. За М. Пешо, дискурс – це точка, в якій “зустрічаються” мова та ідеологія, а дискурс-аналіз – аналіз ідеологічних аспектів використання мови і реалізації в мовленні ідеології. Дискурсивний процес Пешо описує як систему відношень парафраз, синонімів та метонімій з ідеологічними символами, а ідеологічні структури – як зв’язку між індивідуальними і соціальними моментами. Він вводить поняття “ефект суб’єктності”: люди, які вважають себе джерелом дискурсу, займають ілюзорну позицію, бо насправді і дискурс, і люди як його суб’єкти є наслідком ідеологічного позиціонування.

Мотиваційний дискурс у політичному контексті. З огляду на відкриття Д. Макклелландом колективних мотиваційних тенденцій до домінування мотивації досягнення успіху чи уникання невдачі постає питання про їх походження і джерело. Відповідь на нього можна отримати, звернувшись до поняття дискурсу (як джерела мотиваційних тенденцій) та ідеї соціального конструкціонізму П. Бергера, Т. Лукмана [15], К. Джерджена [2] (як механізму їх конструювання на макро- та мікрорівнях дискурсу). Отже, можна говорити про мотиваційний дискурс як фрагмент цілісного суспільно-політичного дискурсу країни, в якому відбувається соціальне конструювання персональних мотиваційних тенденцій особистості (макромотиваційний дискурс) і як мотиваційну мову особистості (термін Дж. Саллівена [16]), в якій презентуються її персональні мотиваційні тенденції, свідомі і несвідомі мотиваційні концепції та конструкції (мікромотиваційний дискурс).

Дискурс-аналіз (ДА) як метод аналізу мікро- та макродискурсів
Загальне розуміння та завдання дискурс-аналітичних методів.
Н. Філліпс і С. Харді [17] зазначають, що *завданням* дискурс-аналізу є аналізувати тексти в рамках дискурсів, локалізуючи їх в історичному і соціальному контекстах, у зв'язку з чим виникає необхідність вивчення конкретних діючих осіб, відношень і практик. Саме в такий спосіб у дискурс-аналізі пов'язуються текст, дискурс і контекст. Характеризуючи ДА, дослідники називають його не так методом, як методологією, яка ґрунтується на соціально-конструктивістських підходах до вивчення соціальної реальності. Якщо інші якісні методології працюють на розуміння та інтерпретацію соціальної реальності як даності, то ДА спрямований на вивчення способів її виробництва: він вивчає, як мова конструює феномени, а не як вона їх відображає чи розкриває.

Ще одна важлива характеристика ДА – його рефлексивність у тому сенсі, що академічний дискурс теж конститує певну реальність, і тому ДА звертає увагу на соціально сконструйовану природу самих дослідницьких категорій.

Види та підходи до дискурс-аналізу. М. Йоргенсен і Д. Філліпс виділяють три підходи до дискурс-аналізу: 1) теорія дискурсу Е. Лакло і Ш. Муффа, 2) критичний дискурс-аналіз Н. Феркло та 3) дискурсивна психологія [21]. У *теорії дискурсу Е. Лакло і Ш. Муффа* ключовим поняттям є боротьба дискурсів. Логіка теорії така: дискурс формує соціальний світ за допомогою значень; мова мінлива, а тому значення теж ніколи не є постійними; жоден дискурс тому не є замкнутим і завершеним, він постійно змінюється в процесі контакту з іншими дискурсами; різні дискурси залучені до постійної боротьби за домінування. *Критичний дискурс-аналіз* представлений підходом Н. Феркло, який наполягає, що дискурс є одним із багатьох аспектів соціальної практики. Основна тема

КДА у варіанті Н. Феркло – дослідження змін дискурсу: використання мови ґрунтується на ранніх структурах дискурсу; механізмом, за допомогою якого один текст залучає елементи і дискурси інших текстів, є інтертекстуальність; шляхом комбінування елементів різних дискурсів, яке використовується у мові, можна змінювати дискурс і як наслідок – соціальний і культурний світ. Метою використання КДА є вивчення того, як і ким конструюється наш соціальний і культурний світ, за допомогою яких текстів та інтертекстів створюються і відмирають дискурси. Т. ван Дейк [18] говорить про КДА як про метод, сфокусований на домінуючому впливі елітних груп та інституцій і на тому, як вони встановлюють, легітимізують чи репродукують тексти і мову. *Дискурсивна психологія* вивчає використання людьми доступних дискурсів для створення та обговорення своїх уявлень про світ і своєї ідентичності та соціальних наслідків цього. Це підхід до соціальної психології, в якому розроблено спеціальний тип дискурс-аналізу для дослідження способів формування і змін особистості, її думок і емоцій у процесі соціальної взаємодії. У ДП акцент робиться на тому, що люди – водночас і продукти дискурсу, і його творці в специфічних контекстах взаємодії. У цьому контексті дискурс розуміється як контекстуальне використання мови. Ідеологами дискурсивної психології стали Дж. Поттер і М. Уезерел [10], а одним із конкретних методів, який у її рамках використовується, – *конверсаційний дискурс-аналіз*.

Т. ван Дейк виділяє *семантичний дискурс-аналіз*, який вивчає відношення між послідовністю фраз у дискурсі і послідовністю суджень, які лежать в їх основі, і наскільки значення цих послідовностей є функцією значення складових цих фраз чи суджень [19]. Він же розробляє *функціональний дискурс-аналіз*, який включає: 1) лінгвістичний компонент, котрий має справу з граматичними та іншими функціональними відношеннями текстових структур, “функціональний аналіз тексту” і 2) широкий, міждисциплінарний компонент, який аналізує функціональні відношення між цими текстовими структурами і різними контекстуальними структурами, такими як пізнання, інтеракція, і навіть структурами макрорівня, соціальними чи культурними, “функціональний текст-контекст аналіз” [20].

Структура аналізу мотиваційного дискурсу сучасного політикуму

Мікро- та макрорівні аналізу мотиваційного дискурсу. Взяти до уваги результати аналізу поняття дискурсу та його похідного – мотиваційного дискурсу, узагальнивши підходи до дискурс-аналізу, можемо виділити два рівні аналізу мотиваційного дискурсу – макро- та макрорівень, які співвідносяться, відповідно, із широким та вузьким розумінням мотиваційного дискурсу. *Мотиваційний дискурс на*

макрорівні (як фрагмент цілісного суспільно-політичного дискурсу країни, в якому відбувається соціальне конструювання персональних мотиваційних тенденцій особистості) може бути вивчений за допомогою *критичного дискурс-аналізу*. *Мотиваційний дискурс на мікрорівні* (як мотиваційна мова особистості, в якій презентуються її персональні мотиваційні тенденції, свідомі і несвідомі мотиваційні концепції та конструкції) аналізуватиметься засобами дискурсивної психології, зокрема з використанням *конверсаційного дискурс-аналізу*. Перспективними є також методи наративного аналізу – типологічний аналіз наративів, наративне інтерв'ю Ф. Шюце, ССRT-аналіз Л. Люборські. Структуру аналізу мотиваційного дискурсу на мікрорівні ми плануємо представити в наступних публікаціях, у цій же роботі основну увагу звернемо на розробку структури аналізу мотиваційного дискурсу на макрорівні.

Структура критичного дискурс-аналізу Н. Феркло. В його основі лежить система критичного дискурс-аналізу Н. Феркло, описана М. Йоргенсен і Д. Філіпс [21].

Перший етап – вибір проблеми дослідження. КДА призначений для критичного соціального дослідження, яке сприяє зменшенню нерівності та несправедливості в суспільстві. Відповідно, точка відліку – проблема, яку дослідження покликане вирішити: вона може бути сформульована людьми і стосуватися певних потреб або може бути ідентифікована дослідником як “викривлення” – невідповідність між реальністю і уявленням людей про цю реальність, яке стало ідеологією.

Другий етап – формулювання основних питань дослідження. Основний принцип – дискурсивні практики перебувають у діалектичній єдності із соціальними практиками, які, за Н. Феркло, можуть бути недискурсивними. Тому починають формулювати питання із соціальної практики, яку також необхідно маркувати, спираючись на дисципліни, які її вивчають. Основна мета – показати зв'язок між дискурсивними практиками і більш широкими соціальними та культурними змінами. Допомогти сформулювати питання може також тримірна модель Н. Феркло, яка включає: 1) текст; 2) процеси продукування і споживання тексту (дискурсивні практики); 3) соціальні практики, яким належить комунікативна подія.

Третій етап – вибір матеріалу дослідження. Вибір матеріалу залежить від: 1) питань дослідження; 2) знання дослідника про релевантність матеріалу певній соціальній сфері чи інституції; 3) доступності матеріалу.

Четвертий етап – транскрипція. Необхідна тоді, коли матеріалом є бесіда, інтерв'ю, діалог – певна мовленнєва форма, яку для аналізу слід транскрибувати. Що саме транскрибувати – визначається знову ж таки питаннями дослідження. Існує багато систем транскрипції; найчастіше використовують повну систему Г. Джефферсона для детального

мікролінгвістичного аналізу та спрощену систему Г. Джефферсона для менш детального аналізу тексту.

П'ятий етап – аналіз. Він проводиться на основі тримірної моделі “текст–дискурсивні практики–соціальні практики”. Аналіз ДП – аналіз того, як продукується і споживається текст. З точки зору продукування – простежуються етапи його виробництва, які зміни текст проживає у ході його створення; аналізуються інтертекстуальні ланцюжки. З точки зору споживання – вивчається, як читачі інтерпретують текст. Ширший підхід – вивчення, на основі яких дискурсів створено текст (інтердискурсивність) і як у ньому використовуються інші тексти (інтертекстуальність). Аналіз тексту проводиться, щоб з'ясувати, як дискурси активуються текстом і як “підводять” та забезпечують певну інтерпретацію. Для аналізу використовуються такі інструменти: інтеракційний контроль (стосунки між співбесідниками); етос (як за допомогою міміки, жестів, мови конструюють ідентичності); метафори; вибір слів; граматики (особливо – транзитивність, номіналізація, модальність). Аналіз соціальної практики проводиться у двох напрямках: 1) дослідження відношень між дискурсивною практикою і порядком дискурсу; 2) визначення соціальної матриці дискурсу – тих не-дискурсивних елементів, у які вбудований дискурс. Саме аналіз відношень між дискурсивною і соціальною практиками дає змогу сформулювати основні висновки дослідження.

Шостий етап – результати. Основна мета КДА – критичне усвідомлення мови – усвідомлення людьми суті дискурсивної практики, в якій вони беруть участь, розуміння того, як дискурсивні практики змінюють соціальні структури і розподіл влади. Якщо дослідник ставить саме таку мету, то має подбати, щоб результати були доступні для людей, на яких спрямоване дослідження.

Орієнтири аналізу мотиваційного дискурсу політикуму на макрорівні. Використовуючи описану систему критичного дискурс-аналізу для аналізу мотиваційного дискурсу сучасного політикуму, наведемо основні орієнтири, вписавши їх у шість кроків цієї системи та координати тримірної моделі взаємодії текстів, дискурсивних та соціальних практик. Зазначимо, що на сьогодні описані орієнтири є радше гіпотезами, ніж доведеними твердженнями; робота над ними – ще попереду.

Отже, на *першому кроці* орієнтирами для формулювання проблем можуть стати такі “викривлення”, як “зовнішньомотиваційна ідеологія” та “ідеологія мотивації уникання невдач” населення; відсутність “дискурсу мотивації афіліації”; примітивізація та редукція “мотиваційної мови” і “мотиваційних концептів” у політичних текстах до рівня базових потреб (у термінології А. Маслоу).

Загальним орієнтиром *другого кроку* може стати взаємодія соціальних (долання кар'єрних шаблів у політиці; виконання/невиконання

законів; поведінка політиків під час слухань у Верховній Раді) та дискурсивних практик (формування передвиборних текстів та їх сприймання виборцями; пояснення своїх учинків політиками; вибір і генезис текстів у процесі трансляції їх через ЗМК). Більш конкретним є, приміром, питання про дії/акції/заяви певних політичних сил та продуковані і сприйняті в такий спосіб мотиваційні дискурси.

На *третьому кроці* обраним матеріалом можуть бути: тексти політичних заяв та політичної реклами, її відеоряд; виступи в ЗМК; діалоги під час дискусій та інтерв'ю; жигтеписи політиків тощо. Транскрипція, яка здійснюється на *четвертому кроці*, має враховувати основні мотиваційні маркери, прикладом яких для мотивації досягнення можуть бути системи Д. Макклелланда і Г. Гекгавзена. На основі проведеної транскрипції можна приступати до *п'ятого кроку*: 1) лінгвістичного аналізу тексту на основі вивчення домінуючих мотиваційних тем, конструювання мотиваційної ідентичності тощо (приміром, фраза “ми підніmemo зарплати” конструює у споживача дискурс ідентичності “зовнішньомотивованого працівника”, а фраза “ми не хочемо більше розрухи і дефолту” – ідентичність людини з мотивацією уникання невдачі); 2) вивчення відношень між виявленою дискурсивною практикою і порядком дискурсу; 3) визначення соціальної матриці мотиваційного дискурсу (приміром, соціальна матриця “віри в доброго царя” конструює зовнішню мотивацію та деконструює мотивацію досягнення успіху у споживачів дискурсів, у рамках такої матриці створених).

Висновки. Незважаючи на доведений факт прямого зв'язку між суспільними мотиваційними тенденціями і економічним розвитком країни, механізми розвитку та способи функціонування цих мотиваційних тенденцій є маловивченими. Привернення уваги до поняття мотиваційного дискурсу, розглянутого на мікро- та макрорівнях, у комплексі з ідеями соціального конструювання реальності відкриває шлях до розуміння цих процесів. Зважаючи на те, що конструювання-деконструювання мотивації особистості відбувається саме на макрорівні дискурсу (глобально – у політичному дискурсі), використання критичного дискурс-аналізу є необхідним для вивчення дискурсу мотиваційного. Розробивши структурні та змістові орієнтири його застосування в цьому контексті, дістаємо відтак можливість відстежувати взаємодії між мотиваційними елементами політичних текстів, дискурсивними та соціальними політичними практиками і, в кінцевому підсумку, сприяти розвитку в суспільстві “критичного усвідомлення мови” (Н. Феркло) та “трансдискурсивного позиціонування” (М. Фуко), завдяки чому в рефлексивної особистості з'являється шанс вийти за межі нав'язаного політикумом мотиваційного дискурсу і набути здатності обирати дискурси або ж самостійно їх конструювати.

Література

1. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук / Мишель Фуко. – М. : Прогресс, 1977. – 405 с.
2. Gergen K. J. The place of the psyche in a constructed world / K. J. Gergen // *Theory & Psychology*. – 1997. – № 7 (6). – P. 723–746.
3. White G. M. *Ethnopsychology* / G. White; Eds. Theodor Schwartz, Geoffrey M. White, Katherine A. Lutz // *New direction in Psychological Anthropology*. – Cambridge : Cambridge University Press, 1994. – P. 38–39.
4. Sivan E. Motivation in social constructivist theory / E. Sivan // *Educational Psychologist*. – 1986. – № 21. – P. 209–233.
5. Hickey D. T. Motivation and contemporary socio-constructivist instructional perspectives / D. T. Hickey // *Educational Psychologist*. – 1997. – № 32. – P. 175–193.
6. Маккелланд Д. Мотивация человека / Д. Маккелланд. – СПб. : Питер, 2007. – 672 с.
7. Васютинський В. Інтеракційна психологія влади / Вадим Васютинський. – К. : Вид-во Київ. славіст. ун-ту, 2005. – 492 с.
8. Милевская Т. Дискурс и текст: проблема дефиниции [Электронный ресурс] / Татьяна Милевская. – Режим доступа : <http://www.teneta.ru/rus/me/milevskat-discourseandtextdfh.htm> 2002.
9. Михалёва О. Л. Политический дискурс: Специфика манипулятивного воздействия / О. Л. Михалёва. – М. : URSS, 2009. – 256 с.
10. Поттер Дж. Дискурс-анализ как метод исследования естественно протекающей речи / Дж. Поттер // *Иностранная психология*. – 2004. – № 10. – С. 96–100.
11. Вашкевич А. В. Дискурс / А. В. Вашкевич // *История философии: Энциклопедия*. – Минск : Интерпрессервис ; Книжный Дом, 2002. – 1376 с.
12. Dijk T. *Ideology: A Multidisciplinary Approach* / T. Dijk. – London : Sage, 1998. – 384 p.
13. Карасик В. И. О типах дискурса / В. И. Карасик // *Языковая личность: институциональный и персональный дискурс : сб. науч. трудов*. – Волгоград, 2000. – С. 5–20.
14. Пешё М. Конгент-анализ и теория дискурса / М. Пешё // *Квадратура смысла: Французская школа анализа дискурса*. – М., 1999. – С. 302–336.
15. Бергер П. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания / П. Бергер, Т. Лукман. – М. : Медиум, 1995. – 323 с.
16. Sallivan J. Three roles of language in motivation theory / J. Sallivan // *Academy of Management Review*. – 1998. – Vol. 13, № 1. – P. 104–113.
17. Phillips N. What Is Discourse Analysis? / N. Phillips and C. Hardy // *Discourse Analysis: Investigating Processes Of Social Construction*. – Thousand Oaks, CA : Sage, 2002. – P. 1–18.
18. Dijk Teun A. van. Principles of critical discourse analysis / Teun A. van Dijk // *Discourse & Society*. – Sage (London. Newbury Park and New Delhi), 1993. – Vol. 4 (2). – P. 249–283.
19. Dijk Teun A. van. Semantic Discourse Analysis / Teun A. van Dijk // *Handbook of Discourse Analysis*. – 1985. – Vol. 2. – P. 103–136.

20. *Dijk Teun A. van. Issues in functional discourse analysis / Teun A. van Dijk // Liber Amicorum for Simon Dik / H. Pinkster (Ed.). – Dordrecht : Foris, 1990. – P. 27–46.*
21. *Йоргенсен М. В. Дискурс-анализ. Теория и метод : пер. с англ. / М. В. Йоргенсен, Л. Дж. Филлипс. – 2-е изд., испр. – Х. : Гуманитарный центр, 2008. – 352 с.*

Климчук В. А. Структура анализа мотивационного дискурса современной политической среды

Определяется понятие мотивационного дискурса как составляющего элемента дискурса политического. Описываются уровни мотивационного дискурса и важность его анализа для понимания сути политических преобразований (либо же их отсутствия). Представляется схема критического дискурс-анализа Н. Феркло в приложении к изучению мотивационного дискурса на макроуровне.

Ключевые слова: мотивация, мотивационный дискурс, дискурс-анализ, социальный конструкционизм,

Klimchuk V. O. The structure of analyses of the motivational discourse of contemporary political environment

The concept of motivational discourse as an element of political discourse is defined in the article. The levels of motivational discourse and importance of its analysis for understanding of the essence of political transformations (or their lack) are described. The scheme of critical discourse analysis offered by N. Fairclough, applied to analysis of the motivational discourse of macro-level, is proposed.

Key words: motivation, motivational discourse, discourse analysis, social constructionism.